

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 5.7.2005
KOM(2005) 304 v konečném znění

2005/0129 (CNS)

Návrh

ROZHODNUTÍ RADY

o strategických pokynech Společenství pro rozvoj venkova

(Programové období 2007–2013)

(předložená Komisí)
{SEK (2005) 914 }

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) s cílem uvést politiku rozvoje venkova do souladu s prioritami Společenství stanoví v článku 9 přijetí strategických pokynů Společenství pro rozvoj venkova pro programové období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013. Tyto pokyny jsou v příloze navrhovaného rozhodnutí.

Cílovým datem přijetí strategických pokynů Společenství je podzim 2005. Společný rámec pro sledování a hodnocení by měl být plně vypracován do konce roku 2005.

Po vytvoření těchto prvků mohou členské státy dokončit své vnitrostátní strategické plány do konce roku 2005 anebo začátku roku 2006 a po odsouhlasení hlavních záměrů dokončit podrobné programování v první polovině roku 2006. Druhá polovina roku 2006 by byla k dispozici pro schvalovací proces.

Návrh

ROZHODNUTÍ RADY

o strategických pokynech Společenství pro rozvoj venkova (Programové období 2007–2013)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. .../... o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)¹, a zejména na čl. 9 odst. 2 první větu uvedeného nařízení,

s ohledem na návrh Komise,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu²,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Ustanovení čl. 9 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. .../... stanoví, že na úrovni Společenství budou přijaty strategické pokyny pro rozvoj venkova na programové období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013 s cílem stanovit priority pro rozvoj venkova.
- (2) Strategické pokyny určí oblasti důležité pro naplňování priorit Společenství, a to zejména ve vztahu ke göteborgským cílům udržitelnosti a k obnovené lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost.
- (3) Na základě strategických pokynů vypracuje každý členský stát své vnitrostátní strategie rozvoje venkova, které vytvoří referenční rámec pro přípravu programů rozvoje venkova.
- (4) Evropský hospodářský a sociální výbor vydal stanovisko³.
- (5) Výbor regionů vydal stanovisko⁴,

¹ Úř. věst. L ..., ..., s.

²

³

⁴

ROZHODLA TAKTO:

Jediný článek

Přijímají se strategické pokyny Společenství pro programové období rozvoje venkova 2007–2013 obsažené v příloze.

V ... dne [...].

*Za Radu
předseda*

PŘÍLOHA

Strategické pokyny Společenství pro programové období rozvoje venkova 2007–2013

1. Úvod

Nové nařízení týkající se rozvoje venkova definuje účel a oblast působnosti pomoci poskytované z fondu pro rozvoj venkova. Strategické pokyny Společenství v tomto rámci stanoví oblasti důležité pro naplňování priorit Společenství, a to zejména ve vztahu ke göteborgským cílům udržitelnosti a k obnovené lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost.

Strategické pokyny Společenství pro rozvoj venkova pomohou:

- stanovit a odsouhlasit oblasti, v nichž použití podpory EU na rozvoj venkova vytvoří nejvyšší přidanou hodnotu na úrovni EU,
- vytvořit spojení s hlavními prioritami EU (Lisabon, Göteborg) a převést je do politiky rozvoje venkova,
- zajistit soulad s ostatními politikami EU, a to zejména v oblasti soudržnosti a životního prostředí,
- doprovázet provádění nové, tržně orientované společné zemědělské politiky a potřebné restrukturalizace, kterou si vyžádá ve starých i nových členských státech.

2. ROZVOJ VENKOVA A CELKOVÉ CÍLE SPOLEČENSTVÍ

2.1. Společná zemědělská politika a rozvoj venkova

Zemědělství je nadále největším uživatelem venkovské půdy a také klíčovým prvkem určujícím kvalitu krajiny a životního prostředí. Společná zemědělská politika a rozvoj venkova získaly na důležitosti a významu s nedávným rozšířením Evropské unie.

Bez dvou pilířů společné zemědělské politiky, tržní politiky a rozvoje venkova, by mnoho venkovských oblastí v Evropě čelilo rostoucím problémům v oblasti hospodářské, sociální a životního prostředí. Evropský zemědělský model odráží mnohostrannou úlohu zemědělství, pokud jde o bohatost a rozmanitost krajiny, potravinářských výrobků a kulturního a přírodního dědictví⁵.

Hlavní zásady společné zemědělské politiky, tržní politiky a politiky rozvoje venkova stanovila Evropská rada v Göteborgu v roce 2001 a potvrdila v závěrech lisabonské strategie v Soluni v červnu 2003 – ***Silná hospodářská výkonnost musí jít ruku v ruce s udržitelným využíváním přírodních zdrojů.***

⁵ Závěry předsednictví, zasedání Evropské rady v Lucemburku v roce 1997, v Berlíně v roce 1999 a v Bruselu v roce 2002, zasedání Rady ve složení pro zemědělství ze dne 14. března 2005.

„Silná hospodářská výkonnost musí jít ruku v ruce s udržitelným využíváním přírodních zdrojů a udržitelnou úrovní produkce odpadů při zachování biologické rozmanitosti, uchování ekosystémů a zabránění desertifikaci. Pro splnění těchto úkolů Evropská rada schválila, že společná zemědělská politika a její budoucí vývoj by měla jako jeden ze svých cílů přispět k dosažení udržitelného rozvoje, a to zvýšením svého důrazu na podporu zdravých a kvalitních výrobků a výrobních metod udržitelných z hlediska životního prostředí, včetně ekologické výroby, obnovitelných surovin a ochrany biologické rozmanitosti.“

Závěry předsednictví, Evropská rada, Göteborg 2001

Reformovaná společná zemědělská politika a rozvoj venkova může být v následujících letech klíčovým příspěvkem ke konkurenceschopnosti a udržitelnému rozvoji.

2.2. Na cestě k udržitelnému zemědělství: reformy společné zemědělské politiky v letech 2003 a 2004

Reformy společné zemědělské politiky v letech 2003 a 2004 představují velký krok kupředu směrem ke **zlepšení konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje** zemědělské činnosti v EU a připravují rámec pro budoucí reformy. Postupné reformy zvýšily konkurenceschopnost evropského zemědělství snížením záruk cenové podpory. Zavedení přímých plateb nezávislých na produkci podněcuje zemědělce, aby reagovali na tržní signály generované poptávkou spotřebitelů, nikoli pobídkami politik, které souvisí s množstvím. Zahrnutí norem týkajících se životního prostředí, bezpečnosti potravin, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat do podmíněnosti posiluje důvěru spotřebitelů a zvyšuje environmentální udržitelnost zemědělství.

2.3. Rozvoj venkova 2007–2013

Budoucí politika rozvoje venkova se zaměřuje na tři klíčové oblasti: zemědělskopotravinářské hospodářství, životní prostředí a obyvatelstvo a hospodářství venkova v širším smyslu. Nová generace strategií a programů rozvoje venkova bude stavěna okolo osy konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví, osy životního prostředí a obhospodařování půdy a osy kvality života/diverzifikace ve venkovských oblastech.

V rámci osy konkurenceschopnosti se soubor opatření zaměří na lidský a fyzický kapitál v odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví (s cílem podpořit přenos vědomostí a inovaci) a na kvalitu výroby. Osa životního prostředí a obhospodařování půdy nabízí opatření na ochranu a rozšiřování přírodních zdrojů, jakož i zachování zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a kulturních krajín venkovských oblastí Evropy. Třetí osa pomáhá ve venkovských oblastech rozvinout místní infrastrukturu a lidský kapitál s cílem zlepšit podmínky pro hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve všech odvětvích a pro diverzifikaci hospodářských činností.

Čtvrtá osa založená na zkušenostech s iniciativou Leader zavádí možnosti inovačního řízení prostřednictvím lokálně založených přístupů zdola nahoru použitých na rozvoj venkova.

2.4. Plnění úkolů

Venkovské oblasti charakterizuje značná rozmanitost poloh – od odlehlých venkovských oblastí trpících vyhladňováním a úpadkem po příměstské oblasti pod rostoucím tlakem městských center.

Podle definice OECD založené na hustotě obyvatel představují v zemích EU-25 venkovské regiony⁶ 92 % území. Navíc 19 % obyvatel žije v převážně venkovských regionech a 37 % žije ve výrazně venkovských regionech. Tyto regiony v zemích EU-25 vytváří 45 % hrubé přidané hodnoty a poskytují 53 % pracovních míst, ale ve srovnání s nevenkovskými oblastmi mají tendenci zaostávat v mnoha sociálně ekonomických ukazatelích, včetně strukturálních ukazatelů⁷. Ve venkovských oblastech je přibližně o třetinu nižší příjem na obyvatele⁸, nižší míra zaměstnanosti žen, odvětví služeb je méně rozvinuté, vyšší úroveň vzdělání jsou obecně méně zastoupeny a menší podíl domácností má přístup k širokopásmovému internetu. V některých venkovských regionech činí velké problémy odlehlost a okrajovost. Tyto nevýhody mají tendenci nabývat ještě více na významu v převážně venkovských regionech, ačkoli se celkový obraz na úrovni EU může mezi členskými státy značně lišit. Nedostatek příležitostí, kontaktů a infrastruktury pro odbornou přípravu je ve venkovských oblastech velkým problémem žen a mladých lidí.

V zemích EU-15 činí podíl zemědělství na HDP 2 %, v nových členských státech 3 % a v Rumunsku a Bulharsku více než 10 %. V nových členských státech pracuje v zemědělství třikrát více lidí (12 %) než ve starých členských státech (4 %). V Bulharsku a Rumunsku jsou míry zaměstnanosti v zemědělství značně vyšší.

Zemědělství a potravinářství společně tvoří důležitou součást hospodářství EU, která v zemích EU-25 představuje 15 milionů pracovních míst (8,3 % z celkového množství) a 4,4 % HDP. Evropská unie je největším výrobcem potravin a nápojů na světě s celkovou produkcí odhadovanou na 675 miliard EUR. Odvětví však zůstává značně polarizované a co do velikosti roztržštěné, s významnými příležitostmi i hrozbami pro firmy⁹. Lesnictví a související odvětví zaměstnávají přibližně 3,4 milionu osob s obratem 350 miliard EUR, ale v současnosti se využívá pouze 60 % ročního přírůstku lesů¹⁰.

Zemědělství a lesnictví představují 77 % využívání půdy v zemích EU-25. Výsledky zemědělství v oblasti ochrany životního prostředí, pokud jde o ochranu a rozšiřování přírodních zdrojů, byly v posledních letech smíšené. Pokud jde o kvalitu vody, celkové přebytky dusíku se ve starých členských státech od roku 1990 výrazně nezměnily. Problémy s emisemi čpavku, eutrofizací, degradací půdy a úbytkem biologické rozmanitosti v mnoha oblastech přetrvávají. Stále větší část zemědělských oblastí se však využívá pro ekologickou výrobu (5,4 milionu ha v zemích EU-25) a obnovitelné zdroje (0,9 milionu ha v zemích EU-15). Dlouhodobé tendence změn klimatu budou zemědělství a lesnictví stále více přetvářet. Ochrana biologické rozmanitosti pokročila kupředu s realizací sítě Natura 2000 – bylo vyčleněno přibližně 12–13 % zemědělských a lesnických oblastí. Zemědělské systémy s vysokou přírodní hodnotou hrají důležitou úlohu v zachování biologické rozmanitosti a stanovišť, a také pokud jde o ochranu krajiny a kvalitu půdy.

⁶ Definice OECD je založena na podílu obyvatelstva bydlícího ve venkovských komunitách (tj. s méně než 150 obyvateli na km²) v daném regionu NUTS III. Viz Rozšířené posouzení dopadů, SEK(2004) 931. Jde o jedinou definici venkovských oblastí, která je mezinárodně uznávaná. V některých případech však nebere plně v úvahu obyvatelstvo žijící v hustěji obydlených venkovských oblastech, zejména v příměstských zónách.

⁷ Statistická příloha jarní zprávy Evropské radě, SEK(2005) 160.

⁸ Měřeno pomocí HDP při paritě kupní síly.

⁹ Zdroj: E-Business Market Watch ICT and e-Business, GR ENTR, červenec 2003.

¹⁰ KOM(2005) 84 v konečném znění, Sdělení podávající zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství, s. 2.

Ve většině členských států tyto systémy zemědělské výroby představují 10 až 30 % zemědělských oblastí¹¹. V některých oblastech by opuštění zemědělské výroby mohlo přinést vážná rizika pro životní prostředí¹².

Venkovské oblasti tedy budou v nadcházejících letech čelit konkrétním úkolům, pokud jde o růst, zaměstnanost a udržitelnost. Nabízejí ale skutečné příležitosti ve smyslu potenciálu pro hospodářský růst v nových odvětvích, nabídky venkovských zařízení občanské vybavenosti a možností pro cestovní ruch, přitažlivosti jako místa pro bydlení a práci i jejich úlohy jakožto rezervoáru přírodních zdrojů a vysoce hodnotných krajín.

Odvětví zemědělství a potravinářství musí využít příležitostí, které nabízí nové přístupy, technologie a inovace, aby dostala vyvíjející se tržní poptávce v Evropě i na celém světě. Především investice do klíčových zdrojů lidského kapitálu umožní venkovským oblastem a zemědělskopotravinářskému odvětví směle hledět do budoucnosti.

U příležitosti obnovení lisabonské strategie Evropská rada znovu potvrdila, že lisabonskou strategii je třeba vidět v širších souvislostech udržitelného rozvoje a že je nutno se k přítomnosti stavět tak, aby nebyla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby¹³. Nové programové období nabízí jedinečnou příležitost změnit zaměření podpory z nového fondu pro rozvoj venkova na hospodářský růst, zaměstnanost a udržitelnost. V tomto ohledu je plně v souladu s Prohlášením o hlavních zásadách pro udržitelný rozvoj¹⁴ a s obnoveným lisabonským akčním programem¹⁵, který se snaží cílit prostředky tak, aby z Evropy učinil atraktivnější místo pro investice a práci, podporoval znalosti a inovace pro růst a vytvářel kvalitnější a četnější pracovní příležitosti.

Politika rozvoje venkova musí pomoci venkovským oblastem splnit tyto cíle v období let 2007–2013. K tomu je zapotřebí strategičtější přístup ke konkurenceschopnosti, tvorbě pracovních příležitostí a inovacím ve venkovských oblastech a vylepšenému řízení při uskutečňování programů. Je třeba se více zaměřit na investice zaměřené do budoucnosti – investice do lidí, know-how a kapitálu v odvětvích zemědělství a lesnictví, na nové způsoby poskytování všeobecně prospěšných služeb v oblasti životního prostředí, jakož i na tvorbu lepších pracovních příležitostí a zvýšení jejich počtu prostřednictvím diverzifikace, a to zejména pro ženy a mladé lidi. Politika rozvoje venkova tím, že pomůže venkovským oblastem EU naplnit jejich potenciál jakožto atraktivních míst pro investice, práci a život, může sehrát svou úlohu v udržitelném rozvoji území Evropy.

3. STANOVENÍ PRIORIT SPOLEČENSTVÍ PRO ROZVOJ VENKOVA V OBDOBÍ 2007–2013

Tyto pokyny určují, v rámci cílů stanovených v nařízení o rozvoji venkova, priority Společenství zaměřené na integraci hlavních priorit politik vyjádřených v závěrech

¹¹ Zdroj: projekt IRENA, <http://webpubs.eea.eu.int/content/irena/index.htm>.

¹² V doprovodné aktualizaci posouzení dopadu SEK(2005) 914 je soubor předstihových ukazatelů v podobě map, které podávají obraz o výchozí situaci, vůči níž lze měřit pokrok.

¹³ Závěry předsednictví, zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 22. a 23. března 2005, odstavec 42.

¹⁴ Závěry předsednictví, zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 16. a 17. června 2005, příloha.

¹⁵ Sdělení jarnímu zasedání Evropské rady, „Společně k růstu zaměstnanosti – Nový začátek lisabonské strategie“, KOM(2005) 24 v konečném znění, 2. února 2005.

zasedání Evropské rady v Lisabonu a Göteborgu. Pro každý soubor priorit jsou uvedeny klíčové akce. Na základě těchto strategických pokynů vypracují členské státy své vnitrostátní strategie rozvoje venkova, které tvoří referenční rámec pro přípravu programů rozvoje venkova.

3.1. Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Pokyn

Evropské zemědělství, lesnictví a zemědělskopotravinářské odvětví mají velký potenciál dále vyvíjet kvalitní produkty s přidanou hodnotou, které uspokojí rozmanitou a rostoucí poptávku evropských spotřebitelů a světových trhů.

Prostředky vyčleněné na **osu 1** by měly přispět k silnému a dynamickému zemědělskopotravinářskému odvětví Evropy, a to tak, že se zaměří na **priority přenosu znalostí a inovací v potravinovém řetězci a na prioritní odvětví, pokud jde o investice do fyzického a lidského kapitálu**.

Pro splnění těchto priorit by členské státy měly zaměřit podporu na klíčové akce, například na:

- **usnadnění inovací a přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje.** Inovace jsou ve stále větší míře důležité pro evropská odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví. Ačkoliv velké evropské zemědělskopotravinářské společnosti jsou často na špičce nových trendů, zavádění nových produktů a procesů může významně přispět k výkonnosti menších zpracovatelských a zemědělských podniků. Zejména nové formy spolupráce mohou usnadnit přístup k výsledkům výzkumu a vývoje, inovacím a akcím uskutečněným v rámci 7. rámcového programu¹⁶;
- **zlepšení integrace v zemědělskopotravinářském řetězci.** Evropský potravinářský průmysl je jedním z nejvíce konkurenceschopných a inovačních na světě, ale čelí rostoucí celosvětové konkurenci. Zde má hospodářství venkova značný prostor pro tvorbu nových produktů a jejich uvádění na trh, pro udržení větší hodnoty ve venkovských oblastech prostřednictvím programů na podporu kvality a pro zvýšení profilu evropských produktů v zahraničí. Využití poradenství a podpory pro splnění norem Společenství tomuto integračnímu procesu pomůže. Tržně orientované zemědělství pomůže dále sjednotit pozici evropského zemědělskopotravinářského odvětví jakožto významného zaměstnavatele a zdroje hospodářského růstu;
- **podporu používání a šíření informačních a komunikačních technologií.** Zemědělskopotravinářské odvětví jako celek bylo označeno za zaostávající ve využívání informačních a komunikačních technologií. To platí zejména pro menší podniky. Adaptace aplikací pro elektronické podnikání (e-business) je mimo velké nadnárodní společnosti a jejich větší dodavatele stále na nízké úrovni¹⁷. Fondy pro rozvoj venkova by měly doplňovat budoucí iniciativy Komise, například iniciativu i2010, v oblastech elektronického podnikání (zejména ve vztahu k malým a středním podnikům), e-dovedností a e-učení¹⁸;

¹⁶

V této souvislosti je třeba rovněž vzít v úvahu práci Stálého výboru pro zemědělský výzkum (SCAR).

¹⁷

Zdroj: E-Business Market Watch ICT and e-Business, GR ENTR, červenec 2003.

¹⁸

KOM(2005) 229 „i2010 – evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost“.

- **podporu dynamického podnikání.** Nedávné reformy vytvořily pro evropské zemědělství tržně orientované prostředí. Tím se zemědělským podnikům otevírají nové příležitosti. Avšak využití tohoto hospodářského potenciálu bude záležet na rozvoji **strategických a organizačních dovedností**;
- **rozvoj nových odbytišť pro zemědělské a lesnické produkty.** Nová odbytiště mohou nabídnout vyšší přidanou hodnotu. Podpora investic a odborné přípravy v oblasti **nepotravinářské výroby** v rámci rozvoje venkova může doplňovat opatření přijatá v rámci prvního pilíře, a to vytvářením nových, inovačních odbytišť pro výrobu nebo napomáháním vývoji **obnovitelných energetických materiálů** a biologických paliv a rozvoji zpracovatelských kapacit;
- **zlepšování ochrany životního prostředí v zemědělských podnicích a lesnictví.** Dlouhodobá udržitelnost bude záviset na schopnosti produkovat produkty, které spotřebitelé chtějí kupovat, při dosahování vysokých standardů ochrany životního prostředí. Investice do zlepšování ochrany životního prostředí mohou rovněž vést ke zvýšení účinnosti výroby, a jsou tedy všeobecně prospěšné;
- **restrukturalizaci zemědělství.** Rozvoj venkova je klíčovým nástrojem restrukturalizace, zejména v nových členských státech. Rozšířením se změnila mapa zemědělství. Úspěšné přizpůsobení zemědělství může být klíčem ke zlepšení konkurenceschopnosti a udržitelnosti odvětví zemědělství, pokud jde o ochranu životního prostředí, a také k posílení růstu a zaměstnanosti v souvisejících oblastech hospodářství. Všechny členské státy by měly podporovat přípravu změn v zemědělství v souvislosti s restrukturalizací a vyvinout aktivní přístup k odborné přípravě a rekvalifikaci zemědělců, a to zejména s ohledem na přenositelné dovednosti.

K rozšíření generační obnovy zemědělství je třeba zvážit kombinace opatření dostupných v rámci osy 1 a přizpůsobených potřebám **mladých zemědělců**.

3.2. Zlepšování životního prostředí a krajiny

Pokyn

Za účelem ochrany a rozšiřování přírodních zdrojů a krajin EU ve venkovských oblastech by prostředky vyčleněné na **osu 2** měly přispět ke **třem prioritním oblastem na úrovni EU: biologické rozmanitosti a zachování systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou, ochraně vody a změnám klimatu**. Opatření dostupná v rámci osy 2 je třeba použít na integraci těchto cílů v oblasti životního prostředí a přispět tak k realizaci zemědělské a lesnické sítě Natura 2000, ke göteborgskému závazku obrácení úbytku biologické rozmanitosti do roku 2010, k cílům rámcové směrnice o vodě a k cílům Kjótského protokolu, pokud jde o zmírňování změn klimatu.

Pro splnění těchto priorit by členské státy měly zaměřit podporu na klíčové akce, například na:

- **podporu služeb v oblasti životního prostředí a zemědělských postupů šetrných ke zvířatům.** Evropané od zemědělců očekávají dodržování povinných norem. Ale mnozí rovněž souhlasí s tím, že zemědělci by měli být odměňováni za převzetí závazků, které jdou ještě dále, a za poskytování služeb,

kteře samotný trh nezajišťe, a to zejména s ohledem na zvláštní zdroje, například vodu a půdu;

- **zachování krajiny využívané k zemědělství.** Mnoho hodnotných venkovských prostředí v Evropě je výsledkem zemědělství. Vhodné zemědělské systémy pomáhají zachovat krajiny a přírodní stanoviště, od mokřadů po suché louky a horské pastviny. To je v mnoha oblastech důležitou součástí kulturního a přírodního dědictví, a také celkové atraktivity venkovských oblastí jakožto míst pro život a práci;
- **boj se změnami klimatu.** Zemědělství a lesnictví jsou v čele vývoje obnovitelných zdrojů energie a materiálů pro bioenergetická zařízení. Vývoj těchto zdrojů energie musí zohlednit snižování emisí skleníkových plynů a zachování funkce lesů a organické hmoty ve složení půdy, pokud jde o ukládání uhlíku;
- **sjednocování příspěvků ekologického zemědělství.** Ekologické zemědělství představuje holistický přístup k udržitelnému zemědělství. V tomto ohledu lze ještě více posílit jeho příspěvek k cílům ochrany životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat;
- **podporu všeobecně prospěšných iniciativ v oblasti hospodářství a ochrany životního prostředí.** Poskytování environmentálního zboží, zejména prostřednictvím opatření v oblasti zemědělství a ochrany životního prostředí, může přispět k identitě venkovských oblastí a jejich potravinářských výrobků. Lze tak vytvořit základ pro hospodářský růst a zaměstnanost, jež s sebou přinese cestovní ruch a nabídka venkovských zařízení občanské vybavenosti, zejména ve spojení s diverzifikací na cestovní ruch, řemesla, odbornou přípravu či nepotravinářská odvětví;
- **podporu územní rovnováhy.** Programy rozvoje venkova mohou životně důležitým způsobem přispět k atraktivitě venkovských oblastí. Mohou rovněž pomoci zajistit, že v konkurenčním hospodářství založeném na znalostech bude zachována udržitelná rovnováha mezi městskými a venkovskými oblastmi. Spolu s jinými osami programu mohou opatření v oblasti obhospodařování půdy kladně přispět k rozmístění hospodářských činností a územní soudržnosti.

3.3. Zlepřování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace

Pokyn

Prostředky vyčleněné v rámci **osy 3** na diverzifikaci hospodářství venkova a na kvalitu života ve venkovských oblastech by měly přispět k ***zastřešující prioritě vytváření pracovních příležitostí***. Soubor opatření dostupných v rámci osy 3 by se měl použít zejména k podpoře budování kapacit, nabývání dovedností a organizace místních strategií pro rozvoj, jakož i na pomoc zachování atraktivity venkovských oblastí i pro budoucí generace. Při podpoře odborné přípravy, informovanosti a podnikání je nutno vzít v úvahu konkrétní potřeby žen a mladých lidí.

Pro splnění těchto priorit by členské státy měly zaměřit podporu na klíčové akce, například na:

- **růst hospodářské činnosti a zaměstnanosti v širším hospodářství venkova.** Diverzifikace je ve venkovských oblastech nezbytná pro růst, zaměstnanost a udržitelný rozvoj, a přispívá tedy k lepší územní rovnováze v hospodářském i sociálním smyslu. Cestovní ruch, řemesla a nabídka venkovských zařízení

občanské vybavenosti představují v mnoha regionech růstová odvětví a nabízí příležitosti jak pro diverzifikaci v rámci zemědělských podniků, tak pro rozvoj mikropodniků v rámci širšího hospodářství venkova;

- **podporu vstupu žen na trh práce.** Místní pobídky na rozvoj zařízení pro péči o děti ve venkovských oblastech mohou zlepšit pracovní příležitosti a usnadnit ženám přístup na trh práce. Mohou zahrnovat rozvoj infrastruktury pro péči o děti, potenciálně ve spojení s iniciativami na podporu tvorby malých podniků souvisejících s venkovskými činnostmi;
- **rozvoj mikropodniků a řemesel,** který může stavět na tradičních dovednostech, nebo přinést schopnosti nové, a to zejména ve spojení s nákupem zařízení, odbornou přípravou a školením, s cílem napomáhat podpoře podnikání a rozvoji hospodářské struktury;
- **školení mladých lidí v tradičních venkovských dovednostech,** čímž lze využít poptávku po cestovním ruchu, rekreaci, službách v oblasti životního prostředí a kvalitních produktech;
- **podporu používání a šíření informačních a komunikačních technologií.** Používání a šíření informačních a komunikačních technologií je ve vesnických oblastech nezbytné pro diverzifikaci, jakož i pro místní rozvoj, poskytování místních služeb a podporu začlenění občanů do informační společnosti (e-inclusion)¹⁹. Úspor z rozsahu lze dosáhnout prostřednictvím **vesnických iniciativ v oblasti informačních a komunikačních technologií**, které prostřednictvím společenských struktur spojují IT zařízení, počítačové sítě a odbornou přípravu v e-dovednostech. Takové iniciativy mohou značně usnadnit používání informačních technologií místními zemědělskými a venkovskými podniky a přijetí elektronického podnikání (e-business) a elektronického obchodování (e-commerce). Je třeba plně využít možností, které nabízí internet a širokopásmové komunikace, například prostřednictvím podpory z regionálních programů v rámci strukturálních fondů, k překonání nevýhod plynoucích ze zeměpisné polohy²⁰;
- **rozvoj poskytování a inovačního používání obnovitelných zdrojů energie,** který může přispět ke tvorbě nových odbytišť pro zemědělské a lesnické produkty, k poskytování místních služeb a k diverzifikaci hospodářství venkova;
- **podporu rozvoje cestovního ruchu.** Cestovní ruch je v mnoha venkovských oblastech odvětvím s vysokým růstem. Rostoucí používání **informačních a komunikačních technologií v cestovním ruchu** pro rezervace, podporu, uvádění na trh, návrh služeb a rekreační činnosti může pomoci zvýšit počet návštěvníků a délky pobytů, a to zejména v případech, kdy se takto poskytuje spojení s menšími zařízeními a podporuje agroturistika;
- **modernizaci místní infrastruktury, zejména v nových členských státech.** V nadcházejících letech budou učiněny významné investice do hlavních telekomunikačních, dopravních, energetických a vodohospodářských infrastruktur. Bude dostupná výrazná podpora ze strukturálních fondů, od podpory transevropských sítí po rozvoj připojení podniků nebo vědeckých institutů. Pro plné využití multiplikačního účinku ve smyslu růstu

¹⁹

KOM(2005) 229 „i2010 – evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost“.

²⁰

KOM(2005) 24 „Společně k růstu a zaměstnanosti – Nový začátek lisabonské strategie“, s. 29.

a zaměstnanosti může při spojování uvedených významných investic s místními strategiemi diverzifikace a rozvoje potenciálu zemědělství a potravinářství hrát životně důležitou úlohu místní infrastruktura malého rozsahu podporovaná v rámci programů rozvoje venkova.

3.4. Budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci

Pokyn

Prostředky vyčleněné na **osu 4** (iniciativa Leader) by měly přispět k prioritám os 1 a 2 a zejména osy 3, ale rovněž mohou hrát důležitou úlohu v **prioritě zlepšení řízení** a uvolnění **endogenního potenciálu pro rozvoj** venkovských oblastí.

V souvislosti s místní strategií rozvoje stavící na místních potřebách a silných stránkách nabízí podpora v rámci osy iniciativy Leader možnost spojit všechny tři cíle – konkurenceschopnost, životní prostředí a kvalitu života/diverzifikaci. Integrované přístupy zahrnující zemědělce, lesníky a ostatní venkovské subjekty mohou chránit a rozšiřovat místní přírodní a kulturní dědictví, zvyšovat povědomí o ochraně životního prostředí, jakož i podporovat výrobu specialit, cestovní ruch a obnovitelné zdroje a energii, a investovat do nich.

Pro splnění těchto priorit by členské státy měly zaměřit podporu na klíčové akce, například na:

- **budování kapacit pro místní partnerství**, oživování a podporu získávání dovedností, což může pomoci uvolnit místní potenciál;
- **podporu partnerství soukromého a veřejného sektoru**. Zejména iniciativa Leader bude nadále hrát důležitou úlohu při podpoře inovačních přístupů k rozvoji venkova a sbližování soukromého a veřejného sektoru;
- **podporu spolupráce a inovací**. Místní iniciativy, například iniciativa Leader a podpora diverzifikace, mohou hrát podstatnou úlohu při spojování lidí s novými myšlenkami a přístupy, podněcování inovací a podnikání, jakož i podpoře začlenění a poskytování místních služeb. On-line komunity mohou pomoci rozšiřovat znalosti, vyměňovat osvědčené postupy a inovovat venkovské produkty a služby;
- **zlepšování místního řízení**. Iniciativa Leader může pomoci podpořit inovační přístupy k propojení zemědělství, lesnictví a místního hospodářství, a pomoci tak diverzifikovat hospodářskou základnu a posílit sociálně ekonomické podloží venkovských oblastí.

3.5. Převádění priorit do programů

Prostředky vyčleněné na priority Společenství týkající se rozvoje venkova (v rámci spodních limitů financování uložených právními předpisy pro každou osu) budou záležet na konkrétní situaci a slabých a silných stránkách každé programové oblasti. Všechny priority Společenství a jejich příspěvky k lisabonským a göteborgským cílům bude třeba převést do souvislostí v každém členském státu ve vnitrostátním strategickém plánu a v programech rozvoje venkova. V mnoha případech budou existovat vnitrostátní nebo regionální priority pro specifické problémy související se zemědělskopotravinářským odvětvím, nebo se situací zemědělství a lesnictví, pokud jde o životní prostředí, klimatické podmínky a zeměpisnou polohu. Venkovské oblasti se možná budou muset vypořádat s jinými konkrétními otázkami, například

tlakem příměstských oblastí, nezaměstnaností, odlehlostí či nízkou hustotou obyvatelstva.

Pokyn

Při přípravě svých vnitrostátních strategií by členské státy měly zajistit maximální součinnost v rámci jednotlivých os i mezi nimi navzájem a vyhnout se potenciálním rozporům. Rovněž budou chtít přemýšlet, jak zohlednit jiné strategie na úrovni EU, například akční plán pro ekologické zemědělství²¹, nejnovější sdělení Komise o obnovitelných zdrojích energie²², nedávné sdělení Komise o změnách klimatu²³ a potřebu předvídat pravděpodobné vlivy na zemědělství a lesnictví, zprávu Komise o strategii EU v oblasti lesního hospodářství²⁴ (která může pomoci dosáhnout jak cíle růstu a zaměstnanosti, tak cíle udržitelnosti), jakož i nadcházející tématické strategie v oblasti životního prostředí²⁵.

Na úrovni EU a členských států je k dispozici několik prostředků pro zlepšení řízení a uskutečňování politik. Technickou pomoc lze využít pro výstavbu evropských a vnitrostátních sítí pro rozvoj venkova jakožto platformy pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností se všemi aspekty návrhu politiky, řízení a provádění mezi zúčastněnými stranami. Informovanost a publicitu pro zajištění včasného zapojení různých subjektů bude třeba zvážit při přípravě vnitrostátních strategií a vypracovat pro pozdější fáze provádění.

3.6. Komplementarita nástrojů Společenství

Pokyn

Je třeba podporovat součinnost mezi strukturálními politikami, politikami zaměstnanosti a politikami rozvoje venkova. V této souvislosti by členské státy měly zajistit komplementaritu a soudržnost mezi akcemi financovanými z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu (ESF), Evropského rybářského fondu (EFF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) na daném území a v dané oblasti činností. Hlavní zásady, pokud jde o „demarkační čáru“ a koordinační mechanismus mezi akcemi podporovanými z různých fondů, musí být stanoveny na úrovni vnitrostátního strategického referenčního rámce/vnitrostátního strategického plánu.

Pro investice do infrastruktury může být hlavní zásadou rozsah intervence. Například pro investice do dopravní či jiné infrastruktury na úrovni členského státu nebo regionu/podregionu se použijí nástroje politiky soudržnosti, zatímco na velmi místní úrovni se může použít opatření týkající se základních služeb v rámci osy 3, čímž se zajistí spojení mezi místní a regionální úrovní.

²¹ KOM(2004) 415 v konečném znění.

²² KOM(2004) 366 „Podíl obnovitelných zdrojů energie v EU“.

²³ KOM(2004) 35 „Vítězství v boji proti změnám klimatu“.

²⁴ KOM(1998) 649 „Strategie Evropské unie v oblasti lesního hospodářství“, KOM(2005) 84 v konečném znění, „Sdělení podávající zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství“.

²⁵ Ochrana půdy, ochrana a zachování mořského prostředí, udržitelné používání pesticidů, znečištění vzduchu, městské prostředí, udržitelné využívání zdrojů a recyklace odpadů; rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o Šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí.

Pokud jde o rozvoj lidského kapitálu, měla by být podpora v rámci rozvoje venkova cílena na zemědělce a hospodářské subjekty podílející se na diverzifikaci hospodářství venkova. Obyvatelstvo venkovských oblastí by mohlo obdržet podporu jako součást integrovaného přístupu zdola nahoru. Činnosti v těchto oblastech by se měly provádět plně v souladu s cíli evropské strategie zaměstnanosti, jak je stanoví integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost, a v souladu s činnostmi prováděnými na základě vnitrostátních reformních programů v rámci lisabonského procesu. Pracovní program Vzdělávání a odborná příprava 2010 se snaží dosáhnout lisabonských cílů, které se týkají vzdělávání a odborné přípravy. Jádrem programu je celoživotní vzdělávání, které se vztahuje na všechny úrovně a typy vzdělávání a odborné přípravy, a to i v odvětví zemědělství, lesnictví a potravinářství.

4. SYSTÉM VÝKAZNICTVÍ

Nové nařízení o rozvoji venkova předpokládá strategické sledování vnitrostátních strategií a strategií Společenství. Základem pro zprávy o pokroku bude společný rámec pro sledování a hodnocení, který bude vytvořen ve spolupráci s členskými státy.

Rámec poskytne omezený soubor společných ukazatelů a společnou metodiku. Doplní jej ukazatele specifické pro programy, které budou odrážet povahu každé programové oblasti.

Společný soubor ukazatelů umožní agregaci výstupů, výsledků a dopadů na úrovni EU a pomůže posoudit pokrok v dosahování priorit Společenství. Základní ukazatele stanovené na začátku programového období umožní posoudit výchozí situaci a položit základ pro rozvoj strategie programu.

Hodnocení se bude provádět průběžně a na úrovni programu bude zahrnovat hodnocení *ex-ante*, průběžné a *ex-post*, jakož i další hodnotící činnosti považované za užitečné pro zlepšení řízení a dopadu programu. Doprovázet je budou tematické studie a komplexní hodnocení na úrovni Společenství, a také činnosti v rámci evropské sítě pro rozvoj venkova jakožto platformy pro výměnu a budování kapacit pro účely hodnocení v členských státech. Výměna osvědčených postupů a sdílení hodnocení může významně přispět k účinnosti rozvoje venkova. V tomto ohledu by evropská síť měla hrát ústřední úlohu při usnadňování kontaktů.